

Utlåtande 2015:45 RVI+VIII (Dnr 325-941/2014)

Uppföljning av stadens lex Sarah-rapportering år 2013

Redovisning från socialnämnden och äldre- och barnnämnden

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Uppföljningen av stadens lex Sarah-rapportering år 2013 godkänns.

Föredragande borgarråden Ewa Larsson och Clara Lindblom anför följande.

Ärendet

Alla anställda som fullgör uppgifter inom socialtjänsten och i verksamhet enligt Lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade (LSS) är skyldiga att medverka till god kvalitet i verksamheten och i de insatser som ges samt att rapportera missförhållanden och påtagliga risker för missförhållanden. Rapporten ska lämnas till den som bedriver en verksamhet, dvs. till nämnden i en kommunal verksamhet och till huvudmannen för en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet samt till ledningen vid Statens institutionsstyrelse (SiS). Stadsdelsnämnderna och övriga berörda nämnder ska ha särskilda rutiner för hur verksamheten ska fullfölja sina skyldigheter enligt lex Sarah. Övriga berörda nämnder är socialnämnden, äldre- och barnnämnden, arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden.

I juni 2013 antog kommunfullmäktige riktlinjer för lex Sarah som ska ligga till grund för en gemensam hantering i staden av det lagstadgade ansvaret att rapportera missförhållanden och att anmäla allvarliga missförhållanden till

tillsynsmyndigheten Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

Socialförvaltningen och äldreförvaltningen har genom en enkät till samtliga berörda nämnder följt upp rapporterade missförhållanden under år 2013.

Totalt rapporterades 180 missförhållanden eller påtagliga risker för missförhållanden till stadens nämnder. Av dessa bedömdes 59 vara så allvarliga att de anmäldes till tillsynsmyndigheten IVO. Därutöver har information om 115 rapporterade missförhållanden inkommit från verksamheter i enskild regi inklusive entreprenadverksamheter. Av dessa har 67 anmälts till IVO som allvarliga.

Beredning

Ärendet har initierats av socialnämnden och äldrenämnden, som har berett ärendet i ett gemensamt tjänsteutlåtande. Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret lyfter fram vikten av att använda lex Sarah som en del i det systematiska kvalitetsarbetet, och att det nödvändigtvis inte är så att en verksamhet med många rapporteringar är sämre än en med få. Redovisning av stadens rapportering bör göras på ett sätt så att det är lätt att dra lärdomar och göra nödvändiga förändringar.

Våra synpunkter

Bestämmelserna om lex Sarah är ett viktigt redskap för verksamheter som bedriver socialtjänst och äldreomsorg att upptäcka, åtgärda och förebygga missförhållanden. Det är också ett bra sätt att på strukturell nivå få indikationer på behov av övergripande förändringar. Vi ser det därför som positivt att staden kontinuerligt följer upp hur många rapporter och anmälningar som görs i de berörda nämnderna och vad de avser, samt i hur många fall staden informeras om att en rapport har gjorts inom en enskilt driven verksamhet och vid SiS. Kommande rapportering bör redovisas uppdelat på kön och när det gäller enskild regi även uppdelat på ideell respektive vinstdrivande verksamhet.

Av socialförvaltningens och äldreförvaltningens gemensamma tjänsteutlåtande framgår att det generellt finns en underrapportering av missförhållanden och påtagliga risker för missförhållanden till stadens nämnder. Vi ser också att det finns en skillnad mellan egen och enskild regi. Staden behöver ta reda på orsakerna till varför rapportering inte görs i samtliga fall. Information och rutiner kan behöva ses över i förvaltningar och hos

utförare som inte har redovisat några anmälningar alls. Enligt bestämmelserna om lex Sarah kan en medarbetare inte lämna anonyma rapporter, vilket kan medföra en återhållsamhet. Vi behöver arbeta för ett klimat i staden där lex Sarah-rapporter ses som ett redskap i det systematiska kvalitetsarbetet och inte som ett tecken på dålig kvalitet. Chefernas roll i det arbetet är central. All personal inom såväl stadens egen socialtjänst och äldreomsorg, som inom verksamhet i enskild regi, ska känna att de har möjligheten att påtala brister och att dessa tas om hand på ett bra sätt som gagnar den enskilde stockholmaren.

Det är viktigt att nämnderna ser till de skyldigheter som ligger på dem att informera nya medarbetare om bestämmelserna, och att de har lokala rutiner för hur arbetet med att rapportera, utreda och åtgärda missförhållanden eller påtagliga risker för missförhållanden ska bedrivas. Det är också viktigt att staden ställer tydligare krav på och följer upp upphandlad verksamhet inom socialtjänst och äldreomsorg, för att se till att även dessa har ett systematiskt kvalitetsarbete där missförhållanden och påtagliga risker för missförhållanden upptäcks och åtgärdas.

Bilaga

Reservationer m.m.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådens förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Anna König Jerlmyr (M) enligt följande.

Anmälningar enligt lex Sarah är ett verktyg för att kontinuerligt utveckla och förbättra arbetet inom stadens sociala verksamheter samt för att förebygga att eventuella misstag upprepas. Syftet är att finna och avhjälpa strukturella fel genom att verksamheterna själva anmäler upptäckta missförhållanden. Syftet har aldrig varit och ska inte vara att skuldbelägga enskilda individer eller verksamheter.

Kommunfullmäktige antog under Alliansens ledning gemensamma riktlinjer för hanteringen av ärenden enligt lex Sarah för att säkerställa en likvärdig hantering i staden. Det är fortsatt av största vikt att samtliga berörda verksamheter följer dessa riktlinjer.

Stockholmarna förtjänar service av högsta möjliga kvalitet och en del i att uppnå det är att alla verksamheter tydligt har insikt om vikten av rapporteringskyldigheten enligt lex Sarah i det dagliga arbetet. Vi vänder oss dock emot de föredragande borgarrådens synpunkter att kommande rapportering när det gäller enskild regi ska

särredovisas utefter om det är ideell eller vinstdrivande verksamhet. Lex Sarah är ett viktigt verktyg för att uppmärksamma och åtgärda systemfel och ska inte missbrukas för politiska syften. Vi finner det oroväckande och i detta fall direkt otillbörligt att vänstermajoriteten så konsekvent ger uttryck för sitt misstroende mot de verksamheter som bedrivs av fristående aktörer.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Uppföljningen av stadens lex Sarah-rapportering år 2013 godkänns.

Stockholm den 29 april 2015

På kommunstyrelsens vägnar:
K A R I N W A N N G Å R D

Ewa Larsson och Clara Lindblom

Ulrika Gunnarsson

Särskilt uttalande gjordes av Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson, Cecilia Brinck, Dennis Wedin och Johanna Sjö (alla M) och Lotta Edholm (FP) med hänvisning till Moderaternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ernlund (C) och Erik Slottnér (KD) med hänvisning till Moderaternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Alla anställda som fullgör uppgifter inom socialtjänsten och i verksamhet enligt LSS är skyldiga att medverka till god kvalitet i verksamheten och i de insatser som ges samt att rapportera missförhållanden och påtagliga risker för missförhållanden.

Rapporten ska lämnas till den som bedriver en verksamhet, dvs. till nämnden i en kommunal verksamhet och till huvudmannen för en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet samt till ledningen vid SiS.

Verksamheten är skyldig att alltid utreda och dokumentera samt avhjälpa och undanröja ett rapporterat missförhållande eller påtaglig risk för ett missförhållande. Om en utredning visar på ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande ska den som bedriver verksamheten utan dröjsmål anmäla det till IVO.

Yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet inklusive entreprenadverksamhet har därutöver en skyldighet att informera berörd nämnd om inkomna rapporter. Vid anmälan till IVO ska verksamheten även informera nämnden om vad som kommit fram under utredningen, ställningstagandet samt vidtagna och planerade åtgärder.

Stadsdelsnämnderna och övriga berörda nämnder ska ha särskilt framtagna rutiner för hur verksamheten ska fullfölja sina skyldigheter enligt lex Sarah. Övriga berörda nämnder är socialnämnden, äldre- och barnnämnden, arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden. Rutinerna ska vara utformade med utgångspunkt i stadens riktlinjer. Varje nämnd ska ha särskilt utsedda lex Sarah-ansvariga med uppgift att ta emot inkomna rapporter och initiera utredningar samt se till att nödvändiga åtgärder med anledning av inkomna rapporter vidtas utan dröjsmål.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 10 juni 2014 följande.

1. Nämnden godkänner stadsdelsnämndernas och övriga berörda nämnders redovisning av inkomna lex Sarah-rapporter år 2013.
2. Nämnden överlämnar redovisningen av stadsdelsnämndernas och övriga nämnders rapportering av inkomna lex Sarah-rapporter år 2013 till kommunfullmäktige.

3. Ärendet överlämnas för kännedom till berörda nämnder.

Särskilt uttalande gjordes av Anna König Jerlmyr m.fl. (M), Ann-Katrin Åslund (FP), Stina Bengtsson (C) och Ewa Samuelsson (KD), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Roger Mogert m.fl. (S), Stefan Nilsson m.fl. (MP) och Inger Stark (V), *bilaga 1*.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 26 maj 2014 har i huvudsak följande lydelse.

I juni 2013 antog kommunfullmäktige riktlinjer för lex Sarah som ska ligga till grund för en gemensam hantering i staden av det lagstadgade ansvaret att rapportera missförhållanden och att anmäla allvarliga missförhållanden till tillsynsmyndigheten Inspektionen för vård och omsorg, IVO. Socialförvaltningen och äldreförvaltningen har genom en enkät till samtliga berörda nämnder följt upp rapporterade missförhållanden under 2013.

Totalt rapporterades 180 missförhållanden eller påtagliga risker för missförhållanden till stadens nämnder. Av dessa bedömdes 59 vara så allvarliga att de anmälades till tillsynsmyndigheten IVO. Därutöver har information om 115 rapporterade missförhållanden inkommit från verksamheter i enskild regi inklusive entreprenadverksamheter. 67 av dessa har anmälts till IVO som allvarliga. Socialförvaltningen och äldreförvaltningen bedömer att det generellt finns en underrapportering av missförhållanden som uppmärksammas även om det varierar mellan olika verksamhetsområden i stadens socialtjänst. Förvaltningarna ser det lagstadgade ansvaret för lex Sarah som ett utvecklingsområde.

Stadens arbete med lex Sarah

Stadsdelsnämnderna och övriga berörda nämnder ska ha särskilt framtagna rutiner för hur verksamheten ska fullfölja sina skyldigheter enligt lex Sarah. Övriga berörda nämnder är socialnämnden, äldre- och barnnämnden, arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden. Rutinerna ska vara utformade med utgångspunkt i stadens riktlinjer. Varje nämnd ska ha särskilt utsedda lex Sarah-ansvariga med uppgift att ta emot inkomna rapporter och initiera utredningar samt se till att nödvändiga åtgärder med anledning av inkomna rapporter vidtas utan dröjsmål.

Till stöd för nämndernas lex Sarah-arbete finns förutom riktlinjerna även informationsmaterial och särskilt framtagna blanketter för lex Sarah-rapporteringen. Vidare finns en mall för nämndernas lex

Sarah-utredningar, en blankett för verksamheter i enskild regi som ska användas när de informerar staden om de rapporter som inkommit och när de anmäler ett allvarligt missförhållande till IVO.

En arbetsgrupp bestående av representanter från socialförvaltningen, äldreförvaltningen och stadsledningskontorets juridiska avdelning bildades hösten 2010 och har sedan dess arbetat aktivt med att implementera lex Sarah-bestämmelserna i stadens socialtjänst och verksamhet enligt LSS. Arbetsgruppen har utarbetat stadens riktlinjer för lex Sarah och genomfört utbildningar för berörda chefer m.fl. samt anordnat nätverksmöten för stadens lex Sarah-ansvariga.

Uppföljningen av stadens lex Sarah-rapporter

Socialförvaltningen och äldreförvaltningen har genom en enkät till samtliga berörda nämnder följt upp deras rapporterade missförhållanden under 2013.

Arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden har ett ansvar enligt lex Sarah genom att delar av deras verksamhet räknas som socialtjänst och verksamhet enligt LSS. Det gäller dels stora delar av jobbtorgsverksamheten, dels när korttidstillsyn för skolungdom över 12 år enligt LSS tillhandahålls av skolor. Inga missförhållanden har rapporterats till någon av dessa nämnder under 2013. De har därför inte tagits med i rapportsammanställningen.

Antal inkomna lex Sarah-rapporter år 2013 samt information om rapporter från verksamhet i enskild regi eller annan kommun som på uppdrag av nämnder i staden utfört insatser enligt SoL eller LSS.

Ansvärig nämnd	Egen regi	Varav till IVO	Enskild regi	Varav till IVO	Annan kommun	Varav till IVO
Bromma	12	1	6	5		
Enskede-Årsta-Vantör	24	15	7	5		
Farsta	11	4	3	3		
Hägersten-Liljeholmen	14	2	2	2		
Hässelby-Vällingby	12	4	3	3		
Kungsholmen	9	6	8	8		
Norrmalm	2	2	15	6		
Rinkeby-Kista	14	6	5	4	1	
Skarpnäck	2	1	8	8		
Skärholmen	20	6	19	2		
Spånga-Tensta	11	3	5			
Södermalm	28	5	20	11		
Älvsjö	2	0	8	6		
Östermalm	2	1	6	4		
Socialnämnden	15	2				
Äldrenämnden	2	1				
Totalt	180	59	115	67	1	0

Totalt har 180 missförhållanden eller påtagliga risker för missförhållanden rapporterats till stadens nämnder. Av dessa har 59 ansetts så allvarliga att de anmälts till IVO. Från verksamhet i enskild regi som på uppdrag av staden utfört insatser enligt SoL och LSS har det

inkommit information om 115 rapporterade missförhållanden/påtagliga risker för missförhållanden och 67 av dessa har ansetts så allvarliga att de anmälts till IVO.

Antal inkomna rapporter indelat efter verksamhetsområde

Verksamhetsområde	Egen regi	Varav till IVO	Enskild regi	Varav till IVO	Annan kommun	Varav till IVO
Äldreomsorg	84	28	61	45		
Funktionsnedsättning	55	18	50	21		
Socialpsykiatri	5	2	1	0		
Vuxen/ missbruk	14	2	1	1	1	
Barn och ungdom	13	5	2	0		
Ekonomiskt bistånd	12	4	0	0		
Kvinnojour mm.	0	0	0	0		
Totalt	180	59	115	67	1	0

Av ovanstående framgår att rapporteringen är ojämnt fördelad mellan socialtjänstens verksamhetsområden, vilket kan tyda på skillnader mellan dessa när det gäller hur lagändringen den 1 juli 2011 tillämpas. Rapporteringen bör också ställas i relation till verksamheternas omfattning.

Inkomna rapporter i relation till verksamhetens omfattning

Verksamhet	Totalt antal inkomna rapporter	Verksamhetens omfattning	Andel i procent
Äldreomsorg	142	23 378	0,6 %
Funktionsnedsättning	105	9 638	1,0 %
Socialpsykiatri	6	3 715	0,2 %
Vuxen/missbruk	16	2 668	0,6 %
Barn och ungdom	15	5 489*	0,3 %
Ekonomiskt bistånd	12	16 586	0,1 %

*Avser antal barn och ungdomar som beviljades öppenvårdsinsatser och dygnet runt vård år 2013. Därtill kommer drygt 15 200 anmälningar enligt 14 kap 1 § SoL, av vilka cirka 50 procent ledde till utredning.

Typer av missförhållanden som rapporterats

Typ av missförhållande	Antal lex Sarah-rapporter
Hot mot psykisk hälsa	9
Hot mot fysisk hälsa	56
Hot mot personlig säkerhet	25
Brister i bemötande	21
Brister i rättssäkerhet i handläggningen och genomförandet	40
Brister i utförandet av insatser	128
Sexuella övergrepp	4
Ekonomiska övergrepp	25
Brister i fysisk miljö, utrustning och teknik	9
Annat	8

En lex Sarah-rapport kan avse fler än en typ av missförhållande. En rapport om hot mot fysisk eller psykisk hälsa kan exempelvis även omfatta brister i utförandet av insatser osv. Rapporter som avser hot mot fysisk hälsa kan antas avse genomförandet av insatser. Därutöver noteras att jämförelsevis många brister i rättssäkerhet i handläggningen och utförandet av insatser har rapporterats, liksom brister i bemötande och ekonomiska övergrepp. Det påverkas självfallet av hur omfattande myndighetsutövningen inom ett verksamhetsområde är. Exempelvis bedrivs uteslutande myndighetsutövning inom ekonomiskt bistånd. Barn och ungdomsverksamhet präglas i stor utsträckning av ansvaret för inkomna anmälningar enligt 14 kap 1 § SoL. Denna del av myndighetsutövningen utgör ett exempel på socialtjänstens ansvar för att uppmärksamma behov hos personer som kan komma ifråga för insatser och som omfattas av lex Sarah.

Åtta (8) rapporterade missförhållanden har sorterats in under ”Annat” och det finns inte närmare angivet vilken typ av missförhållande dessa rapporter avsett.

Rapporter inom respektive verksamhetsområde fördelat efter insattstyp

Äldreomsorg

Nämnd	Hemtjänst ordinärt boende	Hemtjänst servicehus	VOB och Korttids vård	Dagverksa mhet	Myndighet sutövning
Bromma	8		2		
Enskede-Årsta- Vantör	10	1	5		
Farsta	4	1	1		
Hägersten- Liljeholmen	2	1	1		
Hässelby- Vällingby	2		10		
Kungsholmen	7		4		
Norrmalm	6			1	
Rinkeby-Kista	1	1			
Skarpnäck	2		1		
Skärholmen	8	1	1		1
Spånga-Tensta	3	3			
Södermalm	24	4	9	1	2
Älvsjö	7	1			
Östermalm	2		3		
Socialnämnden					
Äldrenämnden	2				2
Totalt	88	13	37	2	5

Totalt inkom 145 Sarah-rapporter avseende äldreomsorg år 2013. Räknat på hela äldreomsorgens som omfattar 23 378 individer är andelen lex Sarah rapporter 0,6 %.

Vad gäller typ av missförhållande avsåg fem rapporter myndighetsutövning medan resterande 140 var relaterade till genomförande av insats. Det mest förekommande var brister i utförande av insatser, hot mot fysisk hälsa och ekonomiska övergrepp.

Funktionsnedsättning

	Hemtjänst	Boendestöd	Personlig assistans	Bostad m. särsk. service korttidsvist., korttidsvård	Barn- och ungdoms-boende	Daglig verksamhet sysselsättning	Ledsagning avlösning kontaktpers., Korttidsstills.	Myndighetsutövning
Bromma			3	2				1
Enskede-Årsta-Vantör	1		4	2	2			
Farsta				5		2		
Hägersten-Liljeholmen			4	3		1		3
Hässelby-Vällingby			1	1				
Kungsholmen						5		
Norrmalm				8		1		
Rinkeby-Kista			2	2			1	
Skarpnäck			1	1		3		
Skärholmen			13	7	1		1	1
Spånga-Tensta		4	1	1		1	3	
Södermalm	1		1	2				3
Älvsjö			1	1				
Östermalm				2				
Socialnämnden						2		
Äldrenämnden								
Totalt	2	4	31	37	3	15	5	8

Totalt inkom 105 rapporter som avsåg verksamhetsområdet funktionsnedsättning 2013. Av dessa avsåg 97 rapporter genomförandet av insatser och 8 rapporter myndighetsutövning.

Ovanstående kan ställas i relation till att 9 638 barn, ungdomar och vuxna inom verksamhetsområdet hade en eller flera insatser enligt SoL och/eller LSS vid mättdpunkten den 1 oktober 2013.

Socialpsykiatri

	Insatser i hemmet	Bostad m. särsk. Service, HVB	Sysselsättning daglig verksamhet	Ledsagning avlösning/kontaktperson	Myndighetsutövning
Bromma					
Enskede-Årsta-Vantör		1			
Farsta					
Hägersten-Liljeholmen					
Hässelby-Vällingby					
Kungsholmen	1				
Norrmalm		1			
Rinkeby-Kista	1		1		
Skarpnäck					
Skärholmen					
Spånga-Tensta					
Södermalm					
Älvsjö					
Östermalm	1				
Socialnämnden					
Äldrenämnden					
Totalt	3	2	1		

Totalt inkom 6 lex Sarah-rapporter som avsåg socialpsykiatri 2013 som alla avsåg genomförandet av insatser.

Under 2013 fick 3 715 personer med psykisk funktionsnedsättning någon form av socialpsykiatrisk insats från verksamhetsområdet. En övervägande majoritet hade insatser från verksamhet i kommunens egen regi.

Individ- och familjeomsorg, vuxen/missbruk

	Hemtjänst	Boendestöd	Kontaktperson	Sysselsättning	Strukturerad öppenvård	Boende	Familjehem	Akutboende/härbärge	Skyddat boende jourboende kvinnojour	Myndighetsutövning
Bromma										1
Enskede-Årsta- Vantör										
Farsta										
Hägersten- Liljeholmen										
Hässelby- Vällingby										
Kungsholmen										
Normalm										
Rinkeby-Kista					1	1				
Skarpnäck										1
Skärholmen										
Spånga-Tensta										
Södermalm										1
Älvsjö										
Östermalm										
Socialnämnden						5			1	4
Äldrenämnden										
Totalt					1	6			1	7

Totalt inkom 15 lex Sarah-rapporter som avsåg vuxen/missbruk 2013. Av dessa rörde 7 rapporter myndighetsutövningen.

Vid den senaste missbruksräkningen år 2012 fanns i staden 2 668 personer inom målgruppen, för att ge en bild av verksamhetens omfattning.

Individ- och familjeomsorg, barn och ungdom

Nämnd	HVB	Stödboende 17 år -	Familjehem jourhem	Myndighetsu- tövning
Bromma				1
Enskede-Årsta- Vantör				2
Farsta				1
Hägersten- Liljeholmen				
Hässelby- Vällingby				
Kungsholmen				
Normalm				
Rinkeby-Kista				4
Skarpnäck				
Skärholmen			2	3
Spånga-Tensta				
Södermalm				
Älvsjö				
Östermalm				
Socialnämnden	3			
Äldrenämnden				
Totalt	3		2	11

Inom stadens individ- och familjeomsorg, barn och ungdom, inkom totalt 16 rapporter under 2013. Av dessa avsåg 11 rapporter myndighetsutövningen.

För en jämförelse i förhållande till verksamhetens omfattning inkom totalt 15 224 anmälningar enligt 14 kap. 1 § SoL till stadsdelsnämnderna 2013. Flera av dessa kan ha avsett ett och samma barn. Drygt 50 procent av anmälningarna ledde till att en utredning inleddes.

3 003 barn och ungdomar beviljades öppenvårdsinsatser under året och 2 486 barn beviljades dygnet runt vård.

Ekonomiskt bistånd

Nämnd	Myndighetsutövning
Bromma	
Enskede-Årsta-Vantör	3
Farsta	
Hägersten-Liljeholmen	1
Hässelby-Vällingby	
Kungsholmen	
Norrmalm	
Rinkeby-Kista	5
Skarpnäck	1
Skärholmen	
Spånga-Tensta	
Södermalm	2
Älvsjö	
Östermalm	
Socialnämnden	
Äldrenämnden	
Totalt	12

Totalt inkom 12 rapporter som avsåg ekonomiskt bistånd som alla avsåg myndighetsutövningen. Detta kan jämföras med att 2013 fick totalt 28 319 personer, vuxna och barn, någon gång ekonomiskt bistånd vilket utgör 3,2 procent av befolkningen.

Antal biståndshushåll kan möjligen vara ett mer relevant mått för att beskriva verksamhetens omfattning inom ekonomiskt bistånd. 2013 fick 16 586 hushåll i staden ekonomiskt bistånd.

Synpunkter och förslag

Socialförvaltningen och äldreförvaltningen har i detta ärende sammanställt resultaten av genomförd uppföljning av samtliga nämnders lex Sarah-rapportering under 2013.

Antalet rapporter som rör äldreomsorg och funktionsnedsättning är stort jämfört med antalet rapporter från andra verksamhetsområden. Detta beror sannolikt på att dessa verksamhetsområden har haft lex Sarah-bestämmelser under en längre tid och att det därför funnits en högre beredskap hos dessa att hantera de nya lex Sarah-bestämmelser som infördes den 1 juli 2011. Enligt gällande lagstiftning, föreskrifter och allmänna råd avses med verksamheten i lex Sarah-sammanhang all socialtjänst och verksamhet enligt LSS som ingår i en kommunal nämnds ansvar, och då både myndighetsutövning och genomförande av insatser. Rapporteringsskyldigheten hos nämndens anställda och uppdragstagare omfattar även missförhållanden eller påtagliga risker för missförhållanden som rör den som ”kan

komma ifråga” för socialtjänstens stöd.

Förvaltningarna vill poängtera vikten av att betrakta arbetet enligt lex Sarah som en del i det kontinuerliga förbättringsarbetet. En lex Sarah-rapport ska inte ses som synonymt med en dålig verksamhet. Det kan handla om att verksamheten har kunskap om lex Sarah och är observant på kvaliteten i verksamheten samt tillämpar bestämmelserna om rapporteringsskyldigheten i det löpande arbetet. Av vikt är att lyfta fram chefernas betydelse för huruvida bestämmelserna om lex Sarah används på det sätt lagstiftaren tänkt sig. I förarbetena lyfts särskilt chefens roll fram när det gäller att skapa förutsättningar för anställda att följa bestämmelserna. Chefen kan genom en öppen attityd och ett uppmuntrande förhållningssätt ha stor påverkan på vilket genomslag bestämmelserna får i verksamheten och därmed på verksamhetens kvalitet.

Förvaltningarna anser att förekomsten av rapporter som utreds och åtgärdas inom ramen för lex Sarah med fördel kan användas som indikator på hur ledningssystemet för det systematiska kvalitetsarbetet inom stadens socialtjänst enligt fungerar framöver.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 10 juni 2014 följande.

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande med stadsdelsnämndernas och berörda övriga nämnders redovisning av inkomna rapporter enligt lex Sarah för år 2013 och överlämnar det till kommunfullmäktige.
2. Äldrenämnden delger ärendet till stadsdelsnämnderna och berörda övriga nämnder för kännedom.

Särskilt uttalande gjordes av Christopher Ödmann m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Mirja Räihä m.fl. (S) med instämmelse av Torun Boucher (V), *bilaga 1*.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 26 maj 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Se ovan.

Beredning

Ärendet har initierats av socialnämnden och äldrenämnden, som har berett ärendet i ett gemensamt tjänsteutlåtande. Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontoret tjänsteutlåtande daterat den 18 mars 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Antalet anmälningar som rör äldreomsorg och funktionsnedsättning är stort jämfört med andra verksamhetsområden. Detta beror till stor del på att detta är stora verksamheter men också på att dessa verksamhetsområden har haft lex Sarah-bestämmelser under en längre tid och att det därför funnits en högre beredskap hos dessa att hantera de nya lex Sarah-bestämmelser som infördes den 1 juli 2011.

Stadsledningskontoret anser inte att lex Sarah-anmälningar med automatik innebär att verksamheten är sämre som helhet än en verksamhet som aldrig haft några anmälningar. Tvärtom kan det finnas andra bakomliggande skäl som okunskap eller rädsla för att anmäla som kan vara en anledning till att anmälningar inte görs. Det kan finnas verksamheter där ett arbetsklimat gör att personalen inte vågar göra anmälningar. Detta kan vara särskilt känsligt då lex Sara- anmälningar inte kan göras anonymt.

Stadsledningskontoret vill poängtera vikten av att betrakta arbetet enligt lex Sarah som en del i det kontinuerliga förbättringsarbetet. Verksamheten ska ha kunskap om lex Sarah och vara observant på kvaliteten i verksamheten samt tillämpa bestämmelserna om rapporteringsskyldigheten i det löpande arbetet. Det är viktigt att lyfta fram chefernas betydelse för huruvida bestämmelserna om lex Sarah används på det sätt lagstiftaren tänkt sig. En chef kan genom en öppen attityd och ett uppmuntrande förhållningssätt ha stor påverkan på vilket genomslag bestämmelserna får i verksamheten och därmed också på verksamhetens kvalitet.

Det är viktigt att lex-Sarah rapporteringen redovisas på ett sådant sätt att det är lätt att dra lärdom av uppgifterna och att det ger information om inom vilka områden som specifika insatser behöver sättas in.

Reservationer m.m.

Socialnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Anna König Jerlmyr m.fl. (M), Ann-Katrin Åslund (FP), Stina Bengtsson (C) och Ewa Samuelsson (KD) enligt följande.

Anmälningar enligt lex Sarah är ett verktyg för att kontinuerligt utveckla och förbättra arbetet, men också för att förebygga att eventuella misstag återupprepas. Det är av största vikt att berörda

verksamheter arbetar enligt de riktlinjer för lex Sarah som staden antagit.

Stockholmarna förtjänar service av absolut högsta kvalitet och en del i det arbetet är att alla verksamheter tydligt förstår vikten av rapporteringskyldigheten enligt lex Sarah i det dagliga arbetet.

Med detta sagt instämmer vi med socialförvaltningens synpunkter.

Särskilt uttalande gjordes av Roger Mogert m.fl. (S), Stefan Nilsson m.fl. (MP) och Inger Stark (V) enligt följande.

Vi instämmer i bedömningen att det generellt finns en underrapportering. Vi tror till och med att den är kraftig i vissa stadsdelsförvaltningar. För att lex Sarah ska fungera som det är tänkt måste medarbetare våga anmäla. Det finns all anledning att tro att anställda kan dra sig för att göra det, för att inte stöta sig med chefen eller ledningen. Inte minst är det troligt eftersom situationen direkt eller indirekt kan höra samman med bristande resurser.

Vi menar, vilket vi tagit upp tidigare, att det även måste gå att göra anmälningar anonymt till ansvarig myndighet. Plikten att anmäla borde också kombineras med ett skydd mot att arbetsgivaren eventuellt försöker ta reda på vem som anmält eller att en som anmält på något sätt drabbas negativt av detta.

Äldrenämnden

Särskilt uttalande gjordes av Christopher Ödmann m.fl. (MP) enligt följande.

Ärendet ger en värdefull överblick. Men vad som är otillfredsställande är vetskapen att det sannolikt finns händelser och förhållanden som bör anmälas och rapporteras men som inte blir rapporterade. Det finns inte tillräckliga incitament för att anmäla förhållanden som antyder kvalitetsbrister i det egna handlandet.

Rapporteringen är ojämnt fördelad mellan olika verksamhetsområden. De som rapporterar minst är privata hemtjänstföretag, visar en granskning av Lex Sarah som Kommunalarbetaren gjort. Inspektionen för vård och omsorg (IVO), tror inte att

antalet rapporter helt avspeglar verkligheten. Risk finns t.ex. för att hemtjänstutförare undviker att göra Lex Sarah-rapporter och anmälningar av rädsla för att mista kunder.

Frågan är om inte den som är rapporteringsskyldig borde få lämna en Lex Sarah-anmälan anonymt. Det är också av stor vikt att full meddelarfrihet införs hos samtliga utförare av äldreomsorg i Stockholms stad.

Särskilt uttalande gjordes av Mirja Räihä m.fl. (S) med instämmelse av Torun Boucher (V) enligt följande.

Vi kan konstatera av de siffror som presenteras i rapporten att en högre andel ärenden hos de privata utförarna går till IVO än antalet ärenden hos de kommunala utförarna. Därmed är det viktigt att titta på anledningen till detta.

Lex-Sarah anmälningar borde i större utsträckning användas till systematiskt förbättringsarbete, precis så som all avvikelshantering och Lex-Maria anmälningar också borde göra. En gemensam mall för rapportering och åtgärder vore att föredra framöver.